

Reetta Launiemi

Metsävään viisikon tunneseikkailu

Lauluyhtyeen esitys 4–5-vuotiaille lapsille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

13.11.2022

Tiivistelmä

Tekijä:	Reetta Launiemi
Otsikko:	Metsäväen viisikon tunneseikkailu. Lauluyhtyeen esitys 4–5-vuotiaille lapsille.
Sivumäärä:	46 sivua
Aika:	13.11.2022
Tutkinto:	Musiikkipedagogi (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto:	Varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö
Ohjaaja:	Annu Tuovila, Mut
Arviointi:	Sanna Vuolteenaho, MuM

Tässä opinnäytetyössä luon nuotit ja käsikirjoituksen draamalliseen lauluesitykseen *Metsäväen viisikon tunneseikkailu 4–5-vuotiaille lapsille*. Lauluesityksessä esiintyy viisihenkinen lauluyhtye, jolle sävelsin kuusi laulua. Esityksessä päästään seuraamaan laulavan viisikon elämää ja ratkomaan yhdessä heidän jännittäviä pulmiaan. Opinnäytetyö pyrkii selvittämään, miten lauluihin ja käsikirjoitukseen voi rakentaa lapsiryhmää osallistavia tunnekasvatusta tukevia elementtejä.

Opinnäytetyön sävellystyön työtavoiksi ja omaksi muistilistakseni valitsin tiettyjä musiikin ja lyriikan keinoja. Valitsin laulujen lyriikan kirjoittamiseen avuksi työtapoja kuten lyriikan erilaiset riimityypit ja riimikaavat, vakaiden ja epävakaiden säkeiden vaihtelun ja prosodian. Asetin myös itselleni tiettyjä musiikillisia rajauksia niin tyylilajeihin kuin harmoniaan liittyen. Laulujen tunnelmat ja sanoitukset tuovat ilmi erilaisia tunteita ja niiden käsittelyä.

Esityksen käsikirjoituksessa otin huomioon lasten sosiaalisten taitojen harjoittelun. Hahmot kokevat tilanteita, joissa on tarpeen ottaa toiset huomioon, pyytää anteeksi, kiittää ja muistaa pitää myös omat rajat. Esitys sisältää osallistavia hetkiä niin laulujen sisällä kuin osana tarinan kohtauksia. Lapsiyleisö pääsee laulamaan, tekemään kehorytmejä, tanssimaan ja silittämään taikasudeilla. Esityksessä myös opitaan turvallisia tunteen purkamisen ja käsittelyn keinoja, kuten vihan tunteesta laulamista ja rauhallisen laulun kuuntelemista silitysten kera.

Tämä opinnäytetyö voi toimia inspiraationa musiikillisten ja osallistavien elementtien käytössä osana tunnekasvatusta muille varhaisiän musiikkikasvattajille ja muille lasten tunnekasvattajina toimiville.

Avainsanat: Lauluesitys, säveltäminen, lauluyhtye, tunnekasvatus, osallistaminen, käsikirjoitus, juoni, draamallisuus

Abstract

Author: Reetta Launiemi
Title: Forest Five's Emotional Extravaganza:
A Vocal Ensemble Performance for 4-to-5-year-olds
Number of Pages: 46 pages
Date: 13 November 2022

Degree: Bachelor of Music Pedagogy
Degree Programme: Music
Specialisation Option: Early Childhood Music Education and Community Music
Instructor: Annu Tuovila, DMus
Sanna Vuolteenaho, MMus

My bachelor's project involved creating a script and six songs for a musical play called *Forest Five's Emotional Extravaganza*. The play will be performed by a vocal ensemble of five singers, and it is planned to be performed for 4-to-5-year-old children. The play tells a story of Forest Five's daily life with some exciting happenings throughout the play. This project examines whether it is possible to include interactive elements in the play based on children's emotional learning and to see how these elements can be rooted into the songs and the script of the play.

The composing process started with deciding on some musical elements and tools for creating lyrics. The chosen musical elements included well-picked elements of musical styles and harmony. The tools for creating lyrics were chosen to include different styles of rhymes, rhyme schemes, the use of stable and unstable phrases and prosody. The songs and the lyrics aim to create atmospheres around a certain emotion. They also aim at giving some instructions for regulating one's own emotions.

The play evolves around the themes of children's emotional and social learning. In the play the characters practice some cornerstones of social interaction. These include paying attention to others, apologizing and forgiving, being thankful to others, and setting personal boundaries. The play and the songs include interactive scenes where the audience is invited to take part. They are encouraged to sing, to do body percussion, to dance and to stroke with a magical brush. The play aims to give some instructions for safe ways to show and work off emotions such as the feeling of anger. In the play this emotion is worked off by singing and by listening to a reassuring song with gentle strokes.

This bachelor's project can give inspiration on how to implement musical and interactive elements for both music educators and educators working with children.

Keywords: musical play, composing, vocal ensemble, emotional learning, social skills, interaction, plot, drama

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Työn tavoitteet ja tarkoitus	6
2.1	Työn tausta ja tutkimuskysymykset	6
2.2	Tunnekasvatuksen teemoista inspiraatiota	8
3	Työn prosessi	10
3.1	Säveltäminen lauluyhtyeelle	11
3.2	Lauluyhtyeen erityispiirteet	12
3.3	Säveltämiseen valitut työtavat	13
3.4	Laulujen rakenteet	15
3.5	Säveltämisen kaava	18
4	Esityksen juoni	22
5	Laulut ja nuottiesimerkit	25
5.1	Laulu 1: Esi-Isän Räppi	25
5.2	Laulu 2: Improvisaatio-äänenaus ja Metsäväen viisikko	26
5.3	Laulu 3: Tää tunne	29
5.4	Laulu 4: Pöttis-Möttiksen rauhoitus	32
5.5	Laulu 5: Ei käy!	33
5.6	Laulu 6: Olisitko kaveri mulle?	37
6	Työn johtopäätökset ja arviointi	40
7	Pohdinta	45

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda nuotit ja käsikirjoitus draamalliseen lauluseikkailuun *Metsäväen viisikon tunneseikkailu* 4–5-vuotiaille lapsille. Lauluesityksessä esiintyy viisihenkinen lauluhytye, jolle opinnäytetyön osana sävelsin kuusi laulua. Esityksessä päästään seuraamaan laulavan viisikon elämää ja ratkomaan yhdessä sen jännittäviä pulmia. Tunneseikkailulla tarkoitan tunnemaailman elävyyttä ja tunnekokemusten monimuotoisuutta.

Tavoitteena on luoda musiikillisesti mielenkiintoinen kokonaisuus, jolla voi tukea lapsiryhmän tunnekasvatusta. Keskeisenä ajatuksena on tutustuttaa päiväkotikäisiä lapsia laulamiseen, eri äänialoihin ja äänellä tuotetun musiikillisen rytmittelyn maailmaan. Tavoitteena on rajata mahdollisimman tarkasti etukäteen sellaisia työkaluja, jotka edesauttavat sävellysprosessia ja tuovat siihen sopivasti haastetta. Varhaisiän musiikkipedagogin näkökulmasta laulujen tekemisessä on pyritty huomioimaan lasten osallistaminen.

Esityksen sävellykset ja käsikirjoitus pohjautuvat vahvasti 4–5-vuotiaiden kehitysvaiheessa tärkeisiin tunne- ja kaveritaitoihin, ja esitys pyrkii kerryttämään lapsille näitä tietoja ja taitoja. Arjessa tapahtuva tunnetaitojen harjoittelu on tärkeintä, ja tämä esitys luo oman tilan näille arjessa koetuille tunteille ja niiden käsittelylle. Anteeksiantamisen, kiittämisen, toisesta huolen pitämisen, päätöksenteon ja omien rajojen pitämisen teemat tulevat tutuiksi esityksen aikana. Sävellysten tunnelmat ja sanoitukset kumpuavat näistä teemoista.

Opinnäytetyön sävellystyön työtavoiksi ja omaksi muistilistakseni valitsin tiettyjä musiikin ja lyriikan keinoja. Näin sain rajattua työtä etukäteen niin, että sävellystyön tekeminen olisi mielekäästä ja sopivan haastavaa. Valitsin laulujen lyriikan kirjoittamiseen avuksi työtapoja kuten lyriikan erilaiset riimityypit ja riimikaavat, vakaiden ja epävakaiden säkeiden vaihtelun ja prosodian. Musiikillisia rajoituksia asetin itselleni kappalekohtaisesti. Näin musiikkiin tulisi vaihtelevuutta eri tyyli-tyylien kautta, kuten kansanmusiikin, jazzin ja brasilialaisten tyylipiirteiden ja vaikutteiden kautta. Muita rajoituksia tein liittyen sävelasteikkojen käyttöön.

Luvussa 2 avaan tarkemmin työni tarkoitusta ja tarkempia tutkimuskysymyksiä. Samassa luvussa käsittelen sävellystyötäni ja tarinan käsikirjoitusta tukevia tunnekasvatuksen teemoja. Luvussa 3 esittelen sävellysprosessiani ja sen vaiheita. Kerron sävellystyön työtavoista ja lauluyhtyeen erityispiirteistä ja esittelen joitakin omia metodejani, rakennesuunnitelmiani ja säveltämistyössä syntyneen oman työnteon kaavani. Luvussa 4 on tarinan juoni. Valmiita lauluja käsittelen luvussa 5, jossa esittelen lauluja nuottiesimerkkien kanssa. Kokonaisuudessaan ei laulujen nuotteja eikä käsikirjoitusta julkaista tässä opinnäytetyössä. Luvussa 6 käyn läpi säveltämisen työkalujen toimivuutta laulukohtaisesti ja analysoin koko projektiani. Luvussa 7 pohdin työtäni laajemmin ja esitän ideoitani laulujen käytöstä jatkossa.

2 Työn tavoitteet ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten lauluyhtyeelle sävellettäessä voi huomioida lapsiryhmän ohjaamisessa ja lasten kehittymisessä tärkeitä tunnekasvatuksen teemoja. Lisäksi opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka etukäteen valitsemani raamit eli musiikilliset elementit vaikuttavat kuuden laulun lopputulokseen.

2.1 Työn tausta ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön aiheen valintaan on vaikuttanut oma mielenkiintoni musiikkikasvatukseen, musiikkiteatteriin, tunnekasvatukseen, kuin myös haluni haastaa itseäni säveltämistyössä. Olen säveltänyt ja sovittanut musiikkia aiemmin jonkin verran, mutta en ole aiemmin säveltänyt lauluyhtyeelle. Kuorolle olen aikaisemmin kirjoittanut musiikkia. Vastaavaa tarkkaan rajattua ja pedagogisiin näkemyksiin nojaavaa sävellystyötä en ole aiemmin tehnyt.

Omana pedagogisena tavoitteenani onkin oppia mahdollisimman paljon tästä projektista tulevaisuuden työtehtäviä varten. Tämä projekti haastaa minut musiikkipedagogina oppimaan uusia tapoja tehdä tuttuja asioita. Pääsen tekemään työtä valittujen raamien sisältä käsin, kuin aikataulutettuna tilaustyönä.

Oma kiinnostukseni lauluääntä kohtaan oli tämän opinnäytetyön suurimpia innoittavia tekijöitä. Myös uteliaisuuteni monenlaista lauluyhtyemusiikkia ja kuoromusiikkia kohtaan vaikutti siihen, että päätin säveltää juuri lauluyhtyeelle. Haluan jatkossakin työskennellä lauluyhtye- ja kuoromusiikin parissa.

Keskityn opinnäytetyössä ainoastaan tarinan ja kappaleiden luomiseen, ilman varsinaista lauluseikkailun esitystä. Esityksen toteuttaminen tapahtuu vuoden 2023 aikana, kun sopiva lauluyhtye ja toteutuspaikka löytyvät. Laulut on sävelletty sillä ajatuksella, että ammattilaulajat, tai ammatikseen musiikkia tai laulua opiskelevat voisivat ne toteuttaa.

En ole löytänyt täysin vastaavaa opinnäytetyötä lauluyhtyeelle tunnekasvatuksen näkökulmasta. Useimmat vastaavat tunnekasvatukseen pyrkivät musiikkiteatteriprojektit keskittyvät luomaan originaalimusiikkia, tai sovittamaan jo olemassa olevaa musiikkia pienelle kokoonpanolle tai suuremmalle bändille (mm. Saranpää 2019). Musiikillisten tunnekasvatuksen työpajojen ohjeita ja materiaalikansioita on tehty paljon päiväkotiympäristössä toteutettavaksi (mm. Hyvönen ja Rantala 2020, Siintoharju ja Vänskä 2021). Lauluyhtyeelle sovitettua rytmimusiikkia olen löytänyt useamman opinnäytetyön muodossa (mm. Hyökki 2013, Halme 2016). Tunnekasvatukseen keskittyviä lauluyhtyeen originaalimusiikkia esitteleviä opinnäytetöitä sen sijaan en ole löytänyt.

Oma kokemukseni on, että lauluyhtyemusiikkia on yleisesti tutkittu varsin vähän, etenkin uudempaa lauluyhtyemusiikkia, jossa hyödynnetään äänentoistoa. Leskelä (2015) toteaa lauluyhtyeen soundia tutkivassa työssään, että populaarimusiikin tutkimus on vasta kasvattamassa suosiotaan musiikintutkijoiden parissa.

Tutkimuskysymykseni koskevat osallistavuutta ja musiikillista työtäni. Miten lauluihin ja käsikirjoitukseen voi rakentaa lapsiryhmää osallistavia tunnekasvatusta tukevia elementtejä? Miten laulut rakentuvat musiikillisista rajauksistani ja mitä musiikillisia elementtejä ne sisältävät?

2.2 Tunnekasvatuksen teemoista inspiraatiota

Olen halunnut huomioida esityksessäni juuri tunnekasvatuksen teemoja, sillä musiikin, tarinan ja tarinan hahmojen kautta tunteita voidaan tarkastella monipuolisesti. Toivon, että lapset saisivat esityksestä itselleen ideoita tunteiden näyttämiseen ja käsittelyyn. Haluan tuoda esityksessä esille myös tärkeitä sosiaalisia taitoja, kuten anteeksiantaminen, omien rajojen pitäminen ja toisesta huolehtiminen.

Tunnekasvatus voidaan määritellä joko prosessina ja kehittyvien taitojen kautta, tai sitä voidaan lähestyä tavoitteiden kannalta. Kansainvälinen järjestö CASEL (2003, 5) on erikoistunut oppimisen sosiaaliseen ja emotionaaliseen puoleen, ja se tarkastelee tunnekasvatusta tavoitteiden näkökulmasta. Sen mukaan tunnekasvatuksen tärkeimpiä tavoitteita on oppia muun muassa omien tunteiden tunnistamiseen ja säätelemiseen liittyviä taitoja, sosiaalisia taitoja ja empatiaa. Lisäksi tavoitteisiin kuuluu kaverisuhteissa tarvittavia taitoja, kommunikointitaitoja haastavien tilanteiden selvittämisessä sekä vastuun ottamisen ja päätöksenteon taitoja.

Koen, että tunnetaitoja opetellaan läpi elämän, ja haluan musiikkiesitykselläni esitellä lapsille musiikillisia tapoja tunteiden käsittelyn avuksi. Oma kokemukseni on, että osa ihmisistä kokee musiikilliset keinot luonnostaan omikseen, toiset taas kokevat esimerkiksi urheilun tuovan itselle sopivia keinoja tunteiden käsittelyyn. Mielestäni kaikki voivat kuitenkin harjoitella erilaisia ilmaisukeinoja ja käsittelytapoja.

Katajamäki ja Nieppola (2020, 44) pyrkivät kuvaamaan ja ymmärtämään tunnekasvatusta pedagogisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Tunnekasvatus nähdään ensisijaisesti osana arkista toimintaa, mutta sille voidaan myös varata omia tunnekasvatukseen keskittyviä tuokioita tai harjoituksia pitkin päivää. Näissä tunnekasvatuksen tuokioissa on hyvä käyttää monipuolisesti erilaisia työtapoja (Katajamäki ja Nieppola 2020, 44-45). Taide, musiikki, sanataide, tarinallisuus, kehollisuus, draama ja roolileikit voivat toimia työtapoina Katajamäen ja Nieppolan mukaan. Näillä työtavoilla mahdollistetaan, että osallistuja pääsee

muun muassa ilmaisemaan itseään ja käsittelemään tunteita turvallisen välimatkan päästä.

Myös Tiina Pusan (2009, 74) mukaan lapsen voi olla helpompaa tarttua tunteasioihin, kun hän voi peilata tuntemuksiaan esimerkiksi teatterin näytelmän hahmojen persooniin ja esityksen tapahtumiin turvallisen välimatkan päästä. Omassa esityksessäni pyrin mahdollistamaan lapsille tunteiden käsittelyä hahmojen kautta.

Pusa (2009, 73) mainitsee, että isot tunteet kuuluvat elämään. Pusan mukaan lapsi voi näyttää näitä tunteita esimerkiksi kertomalla keksimänsä runon tai näyttämällä oman tanssinsa. Lapsi oppii tapoja ilmaista tunteitaan ja pystyy näyttämään näiden keinojen kautta miltä hänestä tuntuu. Kun muut ihmiset lapsen ympärillä hyväksyvät lapsen käyttämät ilmaisutavat, lapsi saa vahvistusta omille ilmaisukeinoilleen. Pusan mukaan lapsi oppii muiden hyväksynnän kautta, että elämään mahtuu monia erilaisia tunteita. Esityksessäni käydään läpi suuria tunteita, kuten vihan ja suuttumisen tunteita. Tuon lauluissa ja tarinassa esille näiden tunteiden ilmaisemiseen, purkamiseen ja käsittelyyn sopivia keinoja.

Luonnolliseksi osaksi esitystäni muodostui kaveritaitojen käsittely, sillä tarinassa seikkailee viisi kaveria. Näiden viiden hahmon kautta haluan käsitellä haastavia-kin tilanteita, joita lapset arjessaan voivat kokea muiden lasten kanssa. Esitykseni valitsin tarkempaan tarkasteluun nämä sosiaaliset taidot: anteeksiantaminen, kiittäminen, toisesta huolen pitäminen, päätöksenteko ja omien rajojen pitäminen. Nurmi ym. (2014, 61) mainitsevat, että empaattisuus on tärkeässä osassa hyvän vuorovaikutuksen luomisessa. Omassa esityksessäni empatiaa harjoitellaan erilaisten osallistavien harjoitteiden kautta esityksen kuluessa. Edellä mainittuja useampia sosiaalisia taitoja käsitellään niin tarinan kohtauksissa kuin lauluissakin.

3 Työn prosessi

Prosessi alkoi keväällä 2022 huhtikuussa, jolloin valitsin esitykseeni kokoonpanoksi viisihenkisen lauluuyhtyeen. Valitsin kohderyhmäksi 4–5-vuotiaat lapset ja luonnostelin tarinan hahmoja. Kantaviksi esityksen teemoiksi valikoituivat tunnekasvatus, kaveritaidot ja osallistaminen. Kuviossa 1 näkyy projektin etenemisvaiheet kokonaisuudessaan. Elokuussa valitsin työtäni rajaavia musiikillisia ja lyriikan elementtejä. Juoni ja dialogi muotoituivat sävellysprosessin rinnalla elokuun ja lokakuun välisenä aikana.

Kuvio 1. Projektin etenemisvaiheet.

Säveltämistyö alkoi elokuussa ja jatkui lokakuun lopulle. Päätin käyttää sävellystyössä Dorico-nuotinnusohjelmaa. Käytin myös yhtä äänitysohjelmaa, jolla

äänitin stemmoja kahteen lauluun. Näin sain tekemisprosessin aikana kuulokuvaa lyriikan toimivuudesta stemmojen välillä sekä kuulokuvaa harmonioista ja yhteissoinnista.

3.1 Säveltäminen lauluyhtyeelle

Valitsin kokoonpanoksi viisihenkisen lauluyhtyeen, koska lauluääni on mielestäni maaginen instrumentti tätä esitystä varten. Lauluäänellä saa tulkittua monia tunnetiloja. Koen, että laulaessa koko kehon energia ja aistit ovat läsnä ja luovat tarinaa. Myös Nummenmaa (2010, 100) korostaa koko kehon ilmaisuvoimaa tunteiden näyttämisessä. Hänen mukaansa me ilmaisemme tunteitamme niin kasvoilla, keholla kuin äänellä (Nummenmaa 2010, 82-100). Oman kokemukseni mukaan lauluyhtye voi yhteissoinnillaan luoda laajojakin tunnemaisemia. Ajatuksena on, että tuleva lauluyhtye koostuisi ammattimuusikoista tai ammatikseen musiikkia opiskelevista laulajista.

Tarinan lauluviisikon hahmojen nimiksi valitsin laulun eri äänialojen nimet, sillä haluan esityksellä tehdä tutuksi näitä äänialoja. Laulujen hahmot ovat Sopraano, Mezzo-Sopraano, Altto, Tenori ja Basso. Hahmojen erilaiset luonteenpiirteet tulevat esityksessä tutuiksi, samoin heidän kokemansa haasteet kaverisuhteissa ja tunteiden hallinnassa sekä tunteiden käsittelyssä. Hahmot harjoittelevat kiitoksen sanomista, anteeksiantamista, ja omien rajojen pitämisen opettelua ”Ei käy” -sanoin. Laulava viisikko on tiivis kaveriporukka ja he harjoittelevat toistensa huomioimista läpi esityksen.

Lauluyhtyeen tiivis koko antaa mahdollisuuden nopeaan reagointiin esiintyjien kesken musiikkiseikkailun aikana, jolloin esiintyjien on helppo hypätä lauluihin ja niistä taas takaisin dialogiin. Lisäksi kompaktin kokoisen yhtyeen on helppo esiintyä niin pienellä kuin suurellakin lavalla. Esitys voidaan tarpeen tullen rakentaa nopeasti ja purkaa helposti, jos äänenvahvistusta ei haluta käyttää. Olen tosin rakentanut kappaleet niin, että niistä saa kaiken soinnin parhaiten irti ääniä vahvistamalla, mutta ilmankin vahvistusta laulut toimivat. Kokonaisuus on luotellaiseksi, että sitä olisi helppo esittää esimerkiksi päiväkodeissa, kirjastoissa ja erilaisissa tiloissa, joissa yleisö on helppo saada mukaan osallistumaan.

3.2 Lauluyhtyeen erityispiirteet

Ades (1966, 1) on määritellyt yhdellä tavalla yleisimmät laulajien äänialat. Näitä äänialoja noudattelin omissa sävellyksissäni. Naisäänissä sopraanon ääniala on bb-c3 ja alton f-es2. Esityksessäni seikkailee Sopraanon ja Alton lisäksi myös Mezzosopraano, jonka äänialaksi määrittelin itse tähän teokseen a-f2. Miesäänien äänialat Ades on määritellyt seuraavasti: tenorilla c-g1 (joskus c2 asti) ja bassolla C-es1. Pyrin lauluissa esittelemään eri äänialoja tuomalla mm. melodiaa vuorotellen esille eri laulajilla. Äänenavauksista inspiraatiota saanut toinen laulu myös esittelee äänialojen eroavaisuuksia.

Omat kokemukseni hyvistä lauluyhtye- ja kuorosovituksista saivat miettimään, millainen on hyvin kirjoitettu laulufraasi tai kokonainen laulustemma. Päädyin huomioimaan tärkeimmiksi kokemiani asioita lauluissani: laulajan hengityksen tarpeet ja mahdollisimman hyvään tuen saamiseen vaadittavat tauot ennen pitkiä säveliä/fraaseja.

Lehtovaara (2014, 75) on kirjannut joitain tärkeitä laulajille kirjoittamiseen keskitettyjä ohjeita ylös. Hän muistuttaa, että stemmaa kannattaa pyrkiä liikuttamaan seuraavan soinnun lähimpään säveleen. Jokaisen suuren hypyn pitäisi hänen mukaansa olla soivan lopputuloksen kannalta perusteltu. Soinnun lisäsävelille hyppäämistä tulisi välttää, ja sen sijaan käyttää asteikkokulkuja lisäsäveliä kohti. Tauon jälkeisiä kohtia tulisi miettiä niin, että laulajat löytävät tauon jälkeisen lähtöään. Lehtovaara kehottaa laulamaan kaikki stemmat läpi. Äänenkuljetuksen loogisuus on hänen mukaansa tärkeää. (Lehtovaara 2014, 75.)

Olen huomannut, että useimmiten lauluyhtyeille sävelletyissä ja sovitetuissa rytmimusiikissa on löydettävissä varsinainen melodiastemma, säestävät stemmat tai rytmiä luovat stemmat ja basson stemma. Työn tekemisen myötä halusin tutustua yhä enemmän rytmistemmojen kirjoittamiseen ja harjoitella beatbox-tyylin käyttämistä omassa rytmistemmassa muiden stemmojen ohella. Myös lyriikan ja melodian yhteinen rytmien leikkittely kiehtoivat.

Joihinkin kappaleisiin minulla oli vahvoja ajatuksia esityksellisestä puolesta, ja näihin kirjoitinkin esityserkkeinä, millaisia sävyjä tai laulamisen tapoja missäkin kohdassa toivon. Käytän lauluissa sellaisia termejä kuin ”ampiaisen innostuneesti”, ”kristallilasin kirkkaan heleästi” ja ”kerro kuin salaperäistä loitsua”. Oman kokemukseni mukaan adjektiiveja sisältävät esityserkinnät voivat vaikuttaa positiivisesti yhteisointiin.

3.3 Säveltämiseen valitut työtavat

Tässä opinnäytetyössä halusin rajata tiettyjä työkaluja käyttööni laulukohdaisesti, jotta saisin työnteosta itselleni mielekästä ja sopivan haastavaa. Laulujen lyriikoissa päätin keskittyä erilaisten riimien ja riimikaavojen käyttöön. Lyriikan tekemisessä halusin harjoitella riimien lisäksi vakaiden säkeiden muodostamista, ja vahvaa ja tiedostettua prosodian ajatusta.

Riimikaavoja ja erilaisia riimejä on useita. Riimikaavalla tarkoitetaan riimien säännönmukaista sijoittumista säkeisiin. Samanlaiset loppusoinnulliset säkeet muodostavat riimiparin. Tätä riimiparia voidaan havainnoida samalla symbolilla (esimerkiksi aa tai bb). (Salo 2006, 182).

Laulun rakenteeseen voidaan muodostaa vakautta tai epävakautta erilaisin keinoin. Muun muassa riimikaavalla voidaan vaikuttaa laulun rakenteen vakauteen. Tasaisesti keskenään loppusoinnullisista riimipareista muodostuva riimikaava on itsessään vakaa. Keskenään loppusoinnullisista riimipareista, jotka on laulussa aseteltu vuorottelevaan järjestykseen, muodostuu muodoltaan epävakaa rakenne. Säännöllinen ja selkeä riimikaava luo tasapainoisuutta, ja epä-säännöllinen riimikaava taas luo jännitettä. Yhtä lailla erilaiset riimilajit luovat luonnostaan vakautta tai epävakautta, kuten esimerkiksi puhtaat riimit verrattuna epäpuhtaisiin riimeihin. (Pattison 2009, 187-188).

Teoksessaan *Writing Better Lyrics* (2009), Pattison on kiteyttänyt prosodialle taiteen yhteyteen sopivan määritelmän. Lauluissa esiintyvää prosodiaa voi Pattisonin mukaan tarkastella esimerkiksi laulun sanojen ja musiikin muodostaman prosodian kautta. Teosten osien välillä on yhtenäisyyttä, jolloin teoksen kaikki

elementit tukevat toisiaan, ja osatekijät ovat sopivassa suhteessa toisiinsa nähdessä, mitä tahansa nämä osatekijät ovatkaan. Tässä opinnäytetyössä käytän prosodiaa terminä kuvaamaan haluttua laulun sisäistä yhtenäistä tunnelmaa, jossa sanat, musiikilliset elementit, osallistava toiminta ja musiikinäytelmän tarinan jatkumo tukevat toisiaan. Prosodian termiä käytän siksi, että kiinnittäisin tietoisesti näiden elementtien välisiin suhteisiin huomiota.

Harmoniassa ja melodiassa rajasin yhteen lauluun tietyn kirkkosävellajin eli moodin käyttööni. Musiikillisia tyyliäyhteisiä halusin käyttööni useita, joten päätin jo etukäteen, että teen yhden laulun kansanmusiikin poljennolla, toisen brasilialaisilla rytmeillä, ja kolmannesta teen nopean swingin. Halusin sisällyttää kuuteen lauluun myös yhden kappaleen, jonka tekeminen perustuisi vahvasti pelkkään intuitioon, sillä halusin nähdä mitä tällainen rajattomuus aiheuttaa laulun lopputulokselle.

Yhteen lauluun haluan sisällyttää laulajien improvisaatiota. Aion muodostaa siihen melodian ja ostinaton, joiden pohjalta laulajat varioivat ja luovat uutta materiaalia esitystilanteessa. Käsikirjoitetussa lauluyhtye-esityksessä on huomioitava kohtausten määrittelemät dynamiikat ja siirtymät, jotka vuorostaan määrittelevät ja rajaavat improvisaatiota.

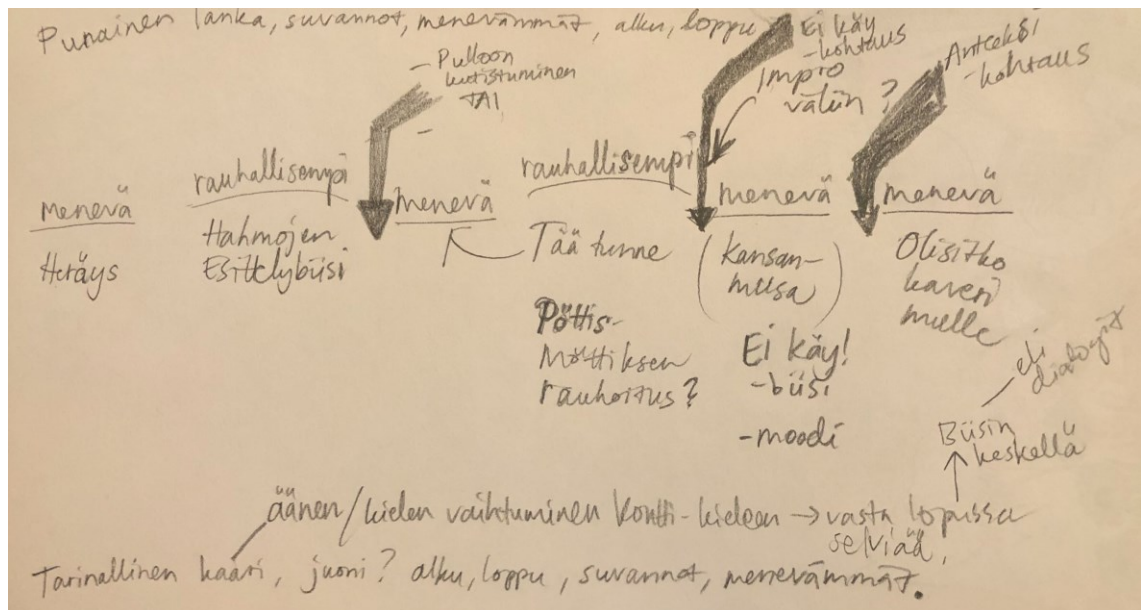
Valitsin laulukohtaisesti osallistavia elementtejä jokaiseen lauluun: kehorytmit, äänen rytmiset elementit ja laulu. Näitä elementtejä merkitsen nuotteihin osaksi lauluja. Jotta laulamalla osallistuminen olisi lapsiyleisölle mielekäästä, on huomioitava osallistavissa kohdissa lapsille luontainen ääniala. Lastenlauluille on tyypillistä, että melodia liikkuu enintään oktaavin sisällä. Alle kouluikäiselle lapselle optimaalinen ääniala on d1-d2. (Kroffors 2017, 148.) Seuraavaksi esittelen laulukohtaisen sävellyssuunnitelman, jossa näkyvät valitsemani työtävät ja osallistavat elementit.

- **Laulu 1:** Improvisaatio-äänenaavaus, joka tulee välikkeisiin myös laulu 2:een. Menevä laulu. Melodia ja ostinato -idea pohjaksi. Kysymys-vastaus-vuoropuhelu yleisön kanssa. Voi olla esim. suhu-raksu-naksu -ääninä, glissando-liukuja, nonsense-kieltä.

- **Laulu 2:** "Metsäväen viisikko" Hahmot ja heidän äänialansa tulevat tutuiksi yleisölle, välisosissa äänenavaus-ostinatot? Tässä ota huomioon laulun sijoitus tarinan toisena lauluna, kasvata hiljalleen säestävillä stemmoilla. Rauhallisen ja menevämmän fiiliksen vuorottelu laulun osien mukaan. Hahmojen persoonat tuon esille lyriikassa. Hahmojen erikoisosaamisena voi esitellä esim. glissandoja, kehorytmejä ja beat-box -rytmittelyä.
- **Laulu 3:** "Tää tunne" Rytmikkään popin ja menevän jazzin yhdistelmä. Kehorytmit yleisön kanssa jazz-osioon, näiden opettelu biisin keskellä yleisön kanssa.
- **Laulu 4:** "Pöttis-Möttiksen rauhoitus" Rauhallinen biisi. Prosodian ajatus kautta linjan. Mieti äänneitä, ja etenkin vokaalien sopivuutta stemmojen välillä. Yleisö mukaan taikasiveltimillä.
- **Laulu 5:** "Ei käy!" Menevä biisi. Kansanmusiikki -poljento, ja tähän asteikoksi miksolyydinen moodi. Työkaluna oman intuition käyttö, tee vahvasti fiilisohjalta.
- **Laulu 6:** "Olisitko kaveri mulle?" Menevä biisi. Brasilialainen rytmi. Mietintään erityisesti säkeiden vakaus lyriikassa ja melodiafraaseissa.

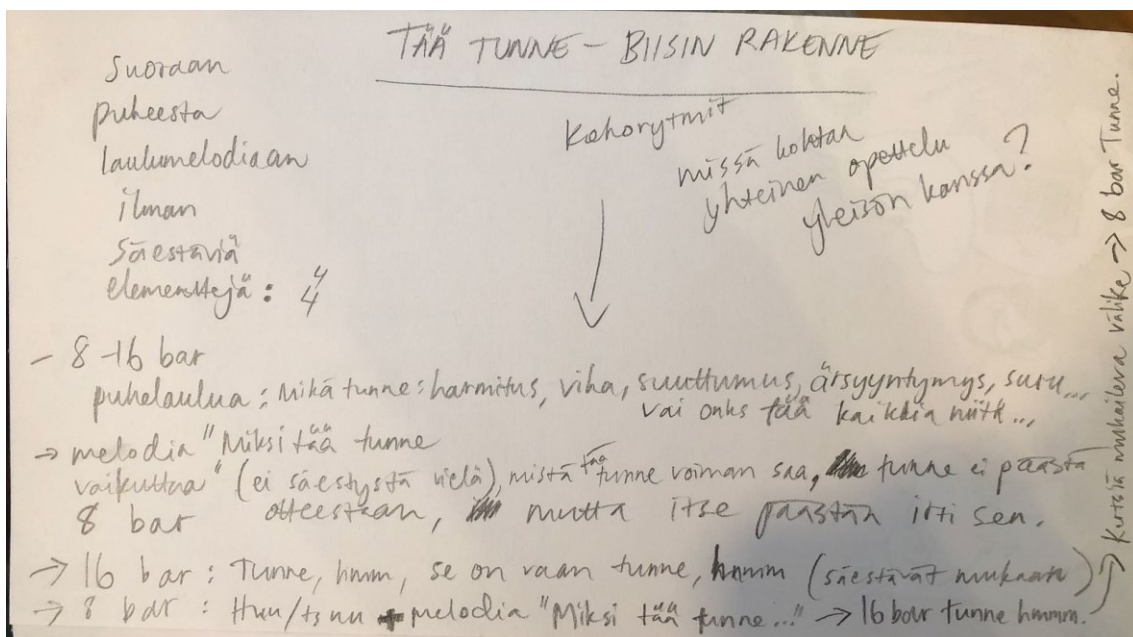
3.4 Laulujen rakenteet

Eri tyyllisillä lauluilla pyrin tuomaan esitykseen vaihtelevuutta, niin menevämpien kuin rauhallisten kappaleiden muodossa. Oman kokemukseni mukaan tunnelman tiivistymisten jälkeen on hyvä tarjota yleisölle suvantovaiheita. Tällöin tunnelman rauhoittaminen pysähdyttää ja antaa mahdollisuuden kuunnella omia tuntemuksia. Menevämpien ja rauhallisten laulujen vaihtelevuutta hahmottelin omiin muistiinpanoihini suunnittelutyön alkuvaiheessa, joka on nähtävissä kuvassa 2. Jotkin laulut muovautuivat näiden suunnitelmien jälkeen menevämmän ja rauhallisen yhdistelmiksi.

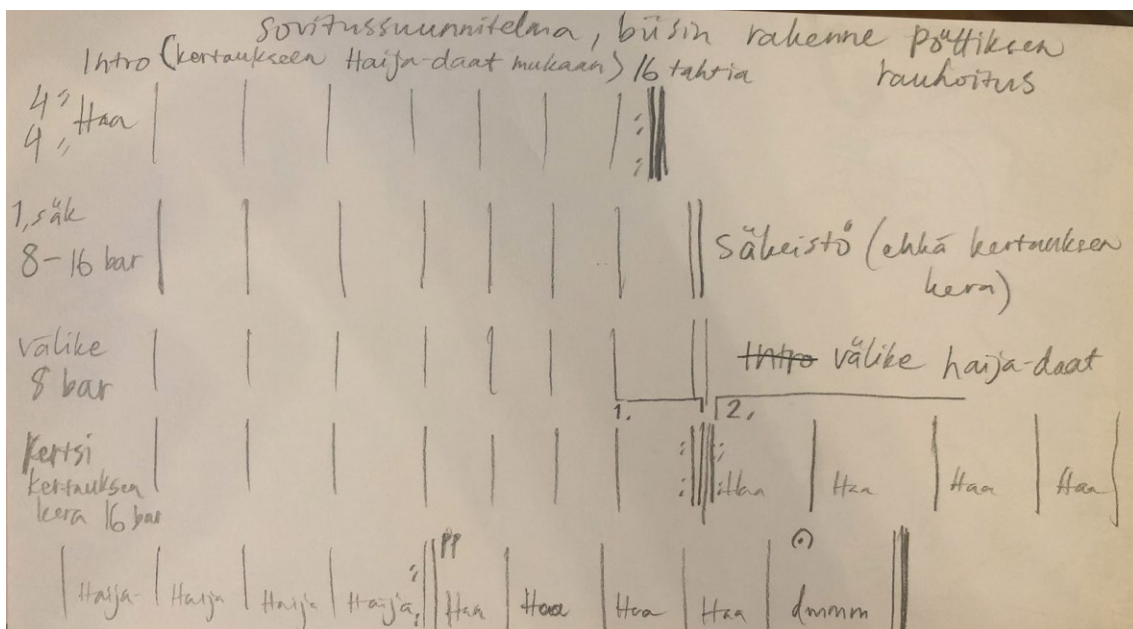
Kuva 2. Esityksen punainen lanka hahmottuu laulujen ja kohtausten välille, ja myös menevämpien ja rauhallisten laulujen vuorottelu hahmottuu.

Huomasin omassa työnteossani, että rytmi-ideat ja tahtien muodostama rytmi muodostavat lauluille vahvan rungon jo rakennesuunnitelmia tehdessä. Salonkin (2006, 92) mukaan kaikki teoksen osat muodostavat rytmiä. Hänen mukaansa niin musiikilliset fraasit, lyriikka kuin säkeiden määräkin luo laululle rytmiä. Tein laulujen ensimmäiset rakennesuunnitelmat, ja päätin samalla esityksen käsikirjoituksen kohtausten lopullisen järjestyksen ja lopullisen tarinan kaaren. Koen, että koko esityksen rakenne täytyy ottaa säveltäessä huomioon toimivan kaaren luomiseksi. Kuvassa 3 näkyy "Tää tunne" -laulun kohdalla, kuinka tarinasta tullaan puheesta suoraan laulumelodiaan ilman säestäviä stemmoja.

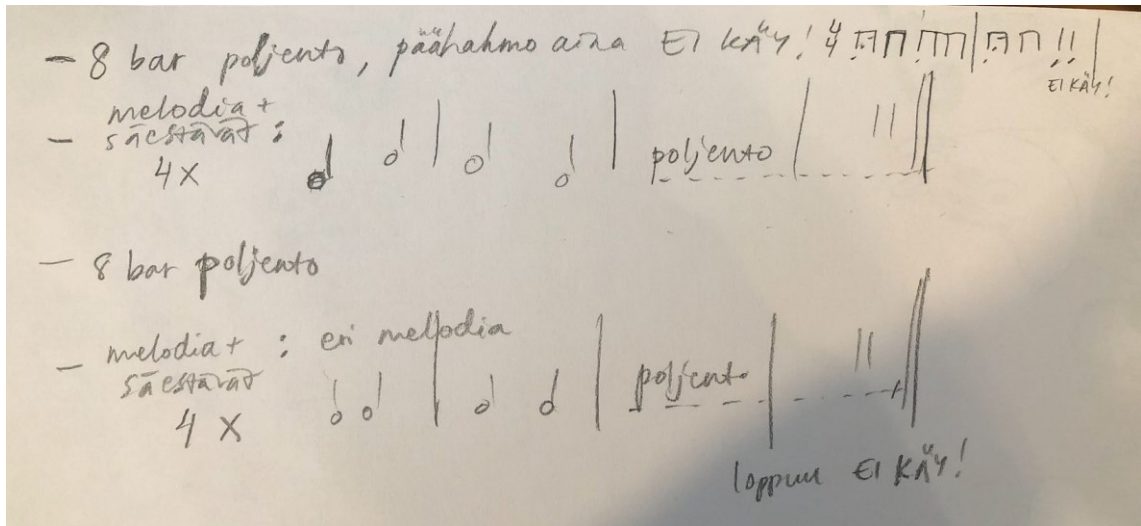
Kuva 3. Rakennesuunnitelma "Tää tunne" -lauluun.

Kuvassa 4 on suunnitelmaa Pöttiksen rauhoitus -nimiseen kappaleeseen. Siinä näkyy hahmottelemiani säestävien stemmojen rakenteita. Varsinaista sävellystyötä tehdessäni rakenne muuttui paljonkin, mutta koen silti alustavien rakennesuunnitelmien saavan rattaat päässä pyörimään ja olevan siksi tarpeellisia.

Kuva 4. Rakennesuunnitelma ”Möttis-Pöttiksen rauhoitus” -nimiseen lauluun.

Kuvassa 5 näkyy Ei käy! -nimiseen lauluun hahmottelemiani melodian ja säestävien stemmojen vaihteluita. Siihen syntyi myös kansanmusiikista ideoita ammentavaa rytmistä poljentoa. Tämä rakennesuunnitelma päättyi kokonaisuudessaan lopulliseen lauluun pienin lisäyksin ja osien kertausten kera.

Kuva 5. Rakennesuunnitelmaa ”Ei käy!” -lauluun.

Rakennesuunnitelmat olivat todella tärkeitä myös tarinan eteenpäin viemiseksi. Oli helppoa valita laulujen väliin sopivat kohtaukset, kun rakennesuunnitelmat kohtauksien ympärillä olivat selkeitä. Luonnostelin viimeisinä hahmojen esittelylaulun *Metsäväen viisikko* ja esityksen viimeisen laulun *Olisitko kaveri mulle?* Nämä laulut vaativat hieman enemmän aikaa niin suunnitteluvaiheessa kuin säveltämävaiheessakin ja koin myös järkeväksi käyttää niihin aikaa. Koin niiden olevan esityksen tärkeimmät laulut esityksen rakenteen kannalta.

3.5 Säveltämisen kaava

Lauluja tehdessäni vuorottelin jatkuvasti esityksen tarinan ja laulujen nuottien väliä, sillä loogisen kokonaisuuden muodostaminen vaati sitä. Minulla oli useampi laulu samanaikaisesti työn alla. Koin, että oli helpompi luoda yhtenäistä laulutarinaa, kun palasia oli useampia samaan aikaan ilmassa tekeillä.

Omassa työskentelytavassani muodostui jonkinlainen kaava. Tämä kaava on nähtävissä kuviossa 2. Otin ensin laulukohtaisesti valitsemani työkalut käyttööni, ja valitsin sävellajin sellaiseksi, ettei laulu menisi liian matalaksi tenorille tai bassole. Näiden jälkeen valitsin ne laulajat, jotka kyseisessä laulussa halusin säestäviin stemmoihin. Mietin laulun rakenteen, ja esityksen kyseiseen kohtaan sopivan laulun pituuden. Lisäksi mietin laulun tunnelmaa, jotta se asettuu sopivasti tarinan kulkuun.

Koitin tehdä laulujen alut ja loput sellaisiksi, että niihin on helppo hypätä dialogista ja palata dialogiin. Mietin laulukohtaisesti stemmojen yhteensopivuudessa niin sanojen, tavujen kuin vokaalien yhteensopivuutta. Lauloin koko ajan stemmoja läpi, kun kirjoitin lauluja. Melodiat muotoituivat tiukasti sanojen painoihin ja luontaiseen rytmiin nojaten. Säestävien stemmojen tavuiksi pohdin aina useampia erilaisia vaihtoehtoja ennen kuin päätin lopulliset tavut.

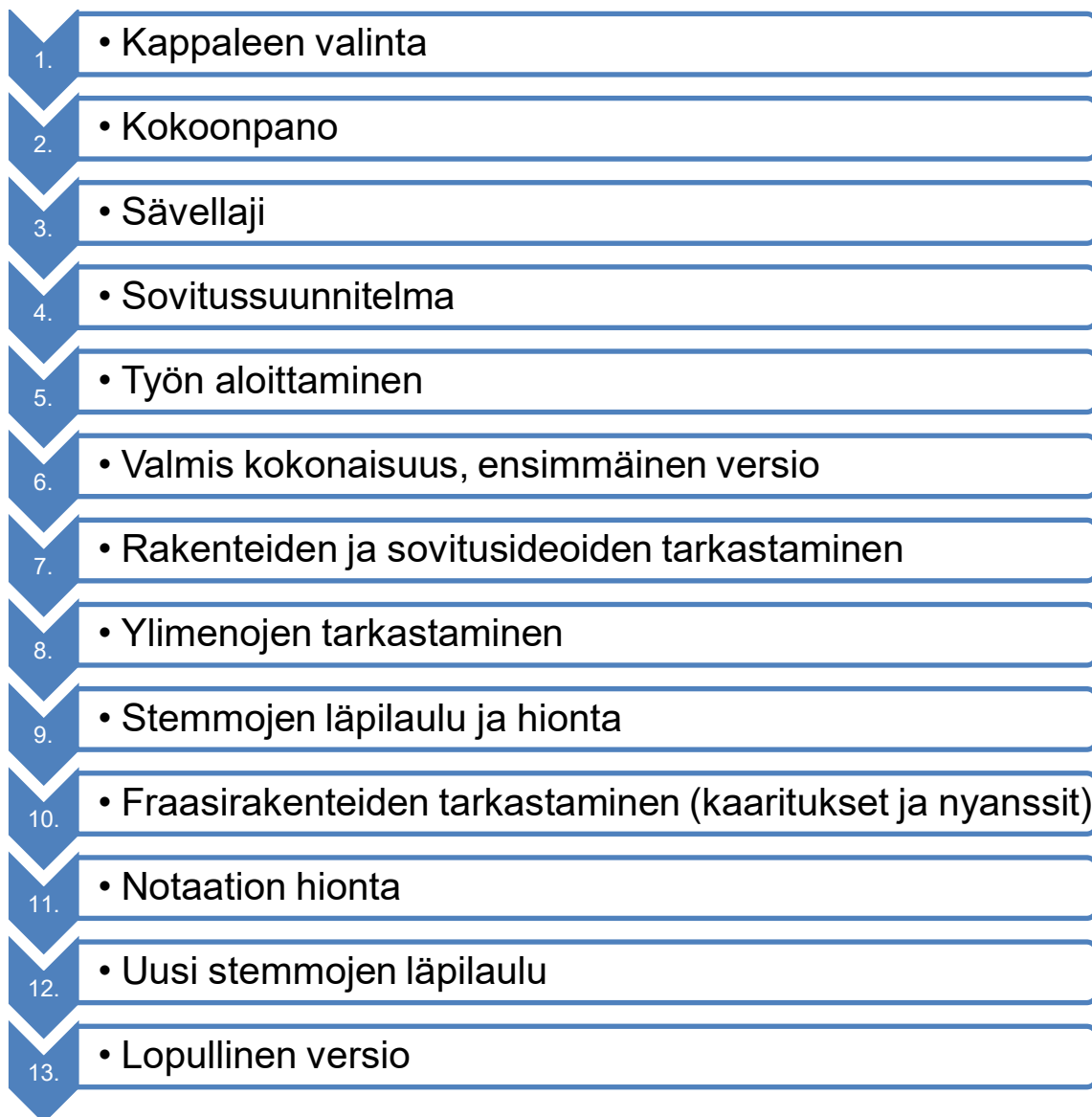
Sanoihin ja erityisesti riimiparien ja muiden riimien luomiseen käytin tarkoituksella enemmän aikaa. Koen, että sanoituksilla on tässä työssä suuri merkitys, koska tunnetaidot ovat isossa osassa. Lopulta oli aika tehdä viimeiset hiomiset, ja kirjoittaa vielä lisää säkeistöjä osaan lauluista. Lisäsin struktuuria tuovia stemmoja, melodiaa korostavia stemmoja ja esityserkintöjä. Lopuksi lauloin laulujen stemmat vielä läpi, tein muutamista lauluista demot itse laulaen, ja tein vielä viimeiset muokkaukset nuotteihin. Näin laulut olivat lopulta valmiita.

- 1. Laulukohtaisesti valitut työkalut käyttöön, sävellajin valinta.
- 2. Päämelodioiden ja säestävien stemmojen valinta.
- 3. Laulun sopiva pituus, laulun tunnelma.
- 4. Selkeä rakenne suhteessa tarinaan. Laulujen alut ja loput niin, että ovat dialogiin hyppäämisen kannalta järkeviä
- 5. Laulun stemmojen yhteensopivuus, läpilaulaminen koko ajan kirjoittaessa
- 6. Lyriikat: riimit
- 7. Biisien hiominen loppuun: lisää säkeistöjä, struktuuria tuovia stemmoja, melodiaa korostavia stemmoja, esitysmerkintöjä.
- 8. Läpilaulaminen, demojen äänittäminen, nuottien muokkaaminen
- 9. Lopulliset laulut.

Kuvio 2. Säveltämisen kaavani.

Saima Hyökki (2013) on omassa työssään käsitellyt oman lauluhytyesovittamisen kaavaansa (Kuvio 3). Päätin vertailla omaa työkaavani hänen kaavaansa, sillä on mielenkiintoista vertailla omia työtapojaan muiden työtapoihin. Hyökki valitsee sävellajin ennen sovitussuunnitelman tekemistä, minä taas tein alustavat rakennesuunnitelmat jo ennen kaikkea muuta säveltämistyötä. Kokonaisuudessaan Hyökin kaavasta löytyy paljon samoja askelia kuin omastani. Tarkastin tosin ylimenoja työssäni koko ajan, sillä laulujen osien välillä oli niin suuria eroja

tyylilajeissa ja tempoissa, että niitä tarvitsi hioa enemmän. Hyökin kaavassa korostuu stemmojen läpilaulaminen useaan otteeseen, minkä koin myös omassa työskentelyssäni tärkeäksi.

Kuvio 3. Saima Hyökin kaavio lauluyhtymusiikin sovitusprosessista (Hyökki 2013).

Yleisesti ottaen omassa kaavassani korostuu musiikkiteatteriesitystä varten tehtävät laulut, sillä tarina kulkee niiden tekemisessä mukana koko ajan. Omassa kaavassani on demojen äänittäminen kohdassa kahdeksan. Koin äänittämisen joidenkin laulujen kohdalla tarpeelliseksi oikean tunnelman varmistamiseksi.

Hyökin työtavassa demojen äänittämisen kohtaa ei ole merkittynä. Hyökin työtapa sopisi mielestäni hyvin yksittäisten esitettävien kappaleiden luomiseen lauluhytyeelle.

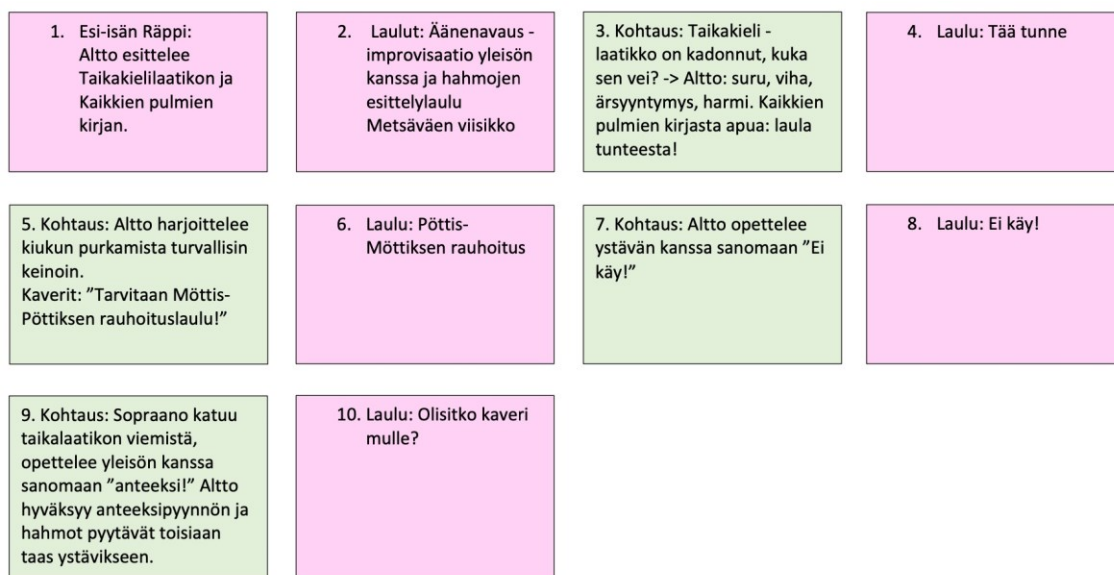
4 Esityksen juoni

Tarinassa on kaksi päähahmoa, Altto ja Sopraano, jotka ovat osa viiden hengen kaveriporukkaa. Toinen kaveruksista, Sopraano, vie kaikkein tärkeimmän aarteen eli Taikakielilaatikon ilman lupaa, jolloin ystävyys jää tauolle ja kaverukset erkanevat toisistaan. Altto ja muu kaveriporukka käsittelevät erilaisia tunteita laulun keinoin. Lopussa Sopraano pyytää Alttoa anteeksi, ja pyytää tätä jälleen kaverikseen.

Tarinassa seurataan erityisesti kahta päähahmoa, ja heidän tuntemuksiaan. Kun päähahmoja on vain kaksi, on tarinan kulkua toivon mukaan helppo seurata. Tarinaan jätin tilaa tunnekokemuksille ja niiden tarkastelulle laulun ja muiden musiikillisten työtapojen keinoin. Kuviossa 3:ssa näkyvät koko esityksen dialogiset kohtaukset ja laulut esitysjärjestyksessä.

Ensimmäisessä kohtauksessa Altto räppää *Esi-Isän Räpin*, jonka aikana Altto esittelee tärkeän Taikakielilaatikon. Tarinassa kulkee mukana myös Kaikkien pulmien kirja, josta hahmot etsivät ohjeita erilaisiin pulmiinsa.

Kaikkien pulmien kirjan avulla haluan konkreettisesti havainnoida lapsille, miten erilaisiin tilanteisiin voi toimia eri ratkaisut. Oman kokemukseni mukaan konkreettiset esineet luovat lapsille tarttumapintaa. Kyseinen kirja toimii ikään kuin viisaan sanana, eli esimerkiksi aikuisen neuvona. Räpin jälkeen Altto etsii Kaikkien Pulmien Kirjasta löytämänsä ystävyden sanat ja lukee ääneen näiden sanojen tarkoitukset.

Kuvio 3. Tarinan kohtaukset ja laulut tarinan etenemisjärjestyksessä. Dialogiset kohtaukset ovat vihreällä pohjalla ja laulut ovat vaaleanpunaisella pohjalla.

Alton alun osuuden jälkeen tulee *Improvisaatio-äänenavaus*, ja sen jälkeen tarinan hahmojen esittelylaulu *Metsäväen viisikko*, josta siirrytään Taikakielilaatikon mystiseen katoamiseen, kuka sen vei? Tämä tapahtuma nostattaa laatikon omistajassa Altossa niin suuria ärtymyksen, suuttumuksen ja vihankin tunteita pintaan, että hänen on haettava neuvoa Kaikkien pulmien kirjasta. Kirjan neuvon mukaan hahmo päättää laulaa tunteistaan, ja näin hän saa tunteistaan näkyvät.

Laulun nimi on *Tää tunne*, ja siinä hahmo ihmettelee tunteitaan, ja saa myös pohtimisapua muilta kaveriporukan jäseniltä. Kaverit kuvailevat laulussa tunteita ohimeneviksi asioiksi, sillä lopulta ne ovat kuitenkin vain kylässä käväiseviä fiiliksiä. Laulun edetessä hahmo tajuaa, että hän voi itse päättää miten pitkään tunteen kanssa haluaa olla: "Itse päätän tunteen sen!".

Laulun keinojen jälkeen hahmolla on jo parempi olo, mutta hahmo ei vielä oikein ymmärrä tunteitaan tai ymmärrä mistä ne kaikki johtuivat. Hän ei ymmärrä mikä sai niin voimakkaan reaktion hänessä aikaan.

Ystävät kehottavat Altoa kokeilemaan sanomalehtien repimistä purkaakseen suuttumustaan. Alto kokeilee ja repii kolme sanomalehteä, mutta ei! Tunne ei helpota vieläkään. Kaverijoukko toteaa, että iloinen reipas rallatus saa varmasti Alton ajatukset muualle. Alto ei kuitenkaan rallatusta kaipaa vaan jotain rauhoittavaa. Kaverijoukko laulaa äänissä ”Ommm” meditaation inspiroimana. Hahmon mielestä se ei ole tässä kohtaa sopivaa. Yksi hahmo kuitenkin hoksaa: ”Mä tiedän juuri sopivan laulun, se on Pöttis-Möttiksen rauhoituslaulu, se menee näin!” Alkaa rauhoittava laulu.

”Pöttis-Möttis” on nimitys sille tunnerykelmälle, jota ärtymyksen, suuttumuksen ja vihan tunteet kokonaisuudessaan tässä esityksessä ovat. Laulu rauhoittaa Alton, ja siinä silitellään taikasiveltimillä. Alto on harjoitellut kolmea eri keinoa tunteensa käsittelyyn ja ymmärtämiseen: ensin tunteesta laulamalla, sitten repimällä sanomalehtiä ja lopulta kuuntelemalla rauhoittavaa kappaletta ja rentoutumalla tuntoaistia stimuloivalla taikasuti -silitysharjoituksella.

Rauhoittunut Alto saa laulun jälkeen viimein kiinni tunteiden alkulähteestä, joka on juurikin se hänelle tärkein ja rakkain aarre eli Taikakielilaatikko. Hän kertoo, kuinka se on ollut hänen perheensä suvussa jo vuosisatoja, ja on sen vuoksi hänelle maailman tärkein laatikko.

Yksi kavereista ehdottaa, että tulevaisuutta varten olisi Altonkin tarpeen harjoitella sanomaan ”Ei käy!”, jos huomaa jonkun vievän tärkeää aarretta ilman lupaa. Hahmot toteavat tanakasti vuorotellen, ja lopulta yhdessä voimakkaasti: Ei käy! Kohtauksessa harjoitellaan ”Ei käy!” useaan otteeseen ja sitä jatketaan koko seuraavan laulun ajan. Laulussa tulee esille erilaisia tilanteita, joissa voi sanoa ”Ei käy!”.

Laulun jälkeen tulee kohta, jossa laatikon vienyt Sopraano osaa puhua Kontti-kieltä. Hän on Taikalaatikon äärellä ja miettii että se pitäisi palauttaa omistajalleen. Sopraanon mielestä ei olekaan kivaa puhua yksinään Kontti-kieltä. Paljon mukavampaa se olisi kaverin kanssa. Sopraano opettelee sanomaan ”An-

teeksi”. Anteeksipyynnön ja sen hyväksymisen jälkeen Sopraano ja Alto kysyvät toisiaan uudelleen ystävikseen seuraavan laulun myötä: ”Olisitko kaveri mulle?”

5 Laulut ja nuottiesimerkit

Esitykseen syntyi kuusi laulua: *Esi-Isän räppi*, *Improvisaatio-äänenavaus ja Metsäväen viisikko*, *Tää tunne*, *Pöttis-Möttiksen rauhoitus*, *Ei käy!* ja *Olisitko kaveri mulle?* Tässä luvussa esittelen jokaisen valmiin laulun musiikilliset pääpiirteet, lyriikan ja lauluissa käyttämäni rajatut työtavat. Lopputulokset esittelen nuottiesimerkkien avulla. Alkuperäisistä suunnitelmista poiketen, ensimmäiseksi lauluksi syntyi räppi, ja suunniteltu ensimmäinen laulu *Improvisaatio-äänenavaus* yhdistyi osaksi esityksen toista laulua *Improvisaatio-äänenavaus ja Metsäväen viisikko*.

5.1 Laulu 1: Esi-Isän Räppi

Räppi ei ollut alun perin suunnitelmissa, mutta Alton hahmolle räppi tuntui luontevammalta kuin pelkkä puhuttu dialogi esityksen alkuun. Räppi luo ensituntuman tarinaan ja sitä ovat värittämässä omilla stemmoillaan Tenori, Basso ja Mezzo-Sopraano.

Ote Alton räppäämästä Esi-Isän Räpistä:

*Se on täynnä sanojen taikaa, metsän esi-isän aikaan.
Tahmeat pölyt mä siivoon päältä, hölypölyy leijaa sieltä ja täältä.
Puut, kuut, ja muut kattoo, kun Taikalaatikko avautuu (narina).*

*Täältä mä lainaan taikakielen, joskus mä lainaan Kontti-kielen.
Kouska hantti, kotostua tuntti! Hauska kontti, tutustua kontti!
Kieliä, sanoja, taikoja, lainoja, uskomattomia esi-isän aikoja (kuis-
katen: wau!)*

5.2 Laulu 2: Improvisaatio-äänenavaus ja Metsäväen viisikko

Improvisaatio-äänenavauksessa harjoitellaan yleisön kanssa seuraavaa Metsäväen viisikko -laulua varten, sillä siinä säkeistöjen väleihin tulee äänenavauksia ja kehorytmejä. Tähän muodostui vapaammat raamit yleisön osallistamista ajatellen. Improvisaatiosta muodostui kysymys-vastaus-vuoropuhelu yleisön kanssa, eikä niinkään valmista ja toistuvaa ostinatoa kuten olin työvaiheen alussa ajatellut. Yleisö pääsee kokeilevasti laulamaan eri glissando-liukuja, tekemään kehorytmejä käsiä taputtaen ja reisiin taputtaen, laulamaan bassokuviota ja kokeilemaan jekkuiluun sopivia säikäyttelyääniä.

Metsäväen viisikko -laulussa hahmot ja heidän äänialansa tulevat tutuiksi yleisölle. Tein tästä laulusta tunnusmusiikinomaisen kappaleen ”Metsäväen viisikko” -sanoja toistaen. Kuvasta 6 näkyy, kuinka alun kertautuvassa osassa tämä ryhmän nimi toistuu monta kertaa. Siinä näkyy melodian tuplaus Altolla ja Mezzo-Sopraanolla ja rytmistemmojen kuviot.

Metsäväen viisikko

Reetta Launiemi

A $\text{♩} = 200$

Soprano
Ba ba ba...

Mezzo-soprano
Met - sä - vä - en vii - sik - ko, Met - sä - vä - en vii -

Alto
Met - sä - vä - en vii - sik - ko, Met - sä - vä - en vii -

Tenor
Kong kong kong...

Bass
Ba ba ba...

Chord symbols: B, E/C#, B/D#, E^(add4), Gmaj7^(add9), A^(add9)/C#, D/E, A/E, D/E

Lyrics:
- sik - ko, Met-sä - vä - en vii - sik - ko, Met-sä - vä - en vii - sik - ko,
- sik - ko, Met-sä - vä - en vii - sik - ko, Met-sä - vä - en vii - sik - ko,

Kuva 6. Metsäväen viisikko -laulun alkuosa.

Olin suunnitellut tähän kappaleeseen rauhallisen ja menevämmän fiiliksen vuorottelua, mutta sen sijaan laulu muotoutui kauttaaltaan reippaan rytmikkääksi.

Hahmojen persoonat tulevat esille lyriikassa, jossa tunteikas Alto, vilkas Sopraano, rytmittelevä Mezzo-Sopraano, hyönteisiä keräävä Tenori ja palloja pomputteleva Basso kertovat itsestään. Alton esittelyosuuden alkua on nähtävillä kuvassa 7. Alton ensimmäisenä laulama melodia toistuu joka säkeistössä ja jokainen esittelee vuorollaan itsensä. Rytmiset ja säestävät kuviot vaihtelevat säkeistössä niillä laulajilla, jotka eivät ole esittelyvuorossa. Hahmojen erikoisosamaisena on mm. glissandoja, kehorytmejä ja tanssia, joita yleisökin pääsee kokeilemaan.

Metsäväen viisikko

5

C Säkeistö

18

B E/C# B/D#

1. Oon Alt - to, oon Alt - to, oon tun - tei - kas mä kai

Kong kong kong...

Ba ba ba...

22

hu - o - lin, Haa - aa

hu o - lin, Haa - aa

E B/F# E E^(add4)/C#

- kinpuo - lin, tun - tee - ni näy - tänkyl - lä huo - lin. I - lah -

Kuva 7. Metsäväen viisikko -laulun säkeistön alkuosa.

Metsäväen viisikko -laulun sanoituksessa mietin erityisesti säkeiden loppusoin-tuisuutta. Seuraavaksi on listattuna keskenään loppusoinnolliset säkeet ja nii-den muodostamat säeparit (a ja b merkitsevät keskenään puhtaita riimejä, b1 epäpuhdasta). Olen merkinnyt x:llä säettä, joka ei rimmaa kummankaan aiem-man säkeen kanssa. Jokaiseen säkeistöön muodostui riimikaavaksi näin ollen aabbx:

- 1.säkeistö: puolin, huolin (aa) pelottaa, kiukuttaa (b,b1) laulaa saa (x)
- 2.säkeistö: mailla, vailla (aa) maas, taas (bb) tanssii saa (x)
- 3.säkeistö: jekkuilla, vekkuilla (aa) keltasii, lentävii (b,b1) jekkuilla (x)
- 4.säkeistö: aikaa, taikaa (aa) poksutan, poksutan (bb) rummuttaa (x)
- 5.säkeistö: rento, hento (aa) pomputtaa, nauraa saa (b,b1) pomppii vaan (x)

Metsäväen viisikko -laluun kirjoitin rytmikkaa Bassolle ja Tenorille brasilialaisen ja kuubalaisen musiikin inspiroimana. Nämä ovat nähtävissä kuvissa 6 ja 7. Inspiraatiota synkopoituun kuvioon otin brasilialaisista samba- ja choro-tyyleistä sekä kuu-balaisesta perkussiosta. Basso laulaa ba -tavulla 3-2-muotoisen son -klaven. Tenorilla on jatkuvaa synkopointia kong -tavulla.

5.3 Laulu 3: Tää tunne

Tää tunne -laulusta muotoutui rytmikkään pop-tyylin ja menevän swing-tyylin yhdistelmä. Siinä tehdään kehorytmejä yleisön kanssa swing -osion loppupuolella. Keskeisenä tunnekasvatuksen teemana tässä kappaleessa on tunteen kä-sittely. Altto tekee niin kuin Kaikkien Pulmien Kirja neuvoo eli laulaa tunteensa ulos. Altto huomaa tunteensa, ihmettelee sitä, miettii mistä se johtuu, ja tajuaa itse olevansa tunteen ohjissa.

A- ja B-osat ovat rytmikästä pop-tyyliä, jossa tenorin beatbox -stemmalla on vahva rooli kuten myös muiden stemmojen rytmikkäillä toistuvilla kuvioilla. Kuvasta 8 näkyy, miten Tenorin beatbox -kuvio sisältää rumpuja jäljitteleviä ääniä, kuten bassorummun (P), hi-hat-symbaalit kapulalla (Ts) ja virvelirummun kapulalla (Pf). Pidemmällä hi-hat-äänellä (Tsss) voi jäljitellä aukinaisista hi-hat-symbaaleista kapulalla saatavaa ääntä.

Tää tunne

Reetta Launiemi

A Päätäväisesti, ♩ = 170

Alto
Nyt mä tun-nen är - ty-myk-sen, to - del - li - sen suut-tu-muk - sen,

Tenor
P Ts Pf Ts P Ts Pf Ts P P Ts PF Ts P Ts Pf Tsss

Bass
Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom Pom...

5
vi - han tun - teen. — Jo - ku vei mun aar - teen. —

P Ts Pf Ts P Ts Pf Ts P P Ts PF Ts P Ts Pf Ts

Kuva 8. Tää tunne -laulun alun kahdeksan tahtia, joista näkyy Alton melodia, ja rytmiset kuviot tenorilla ja bassolla.

Kuvista 9 ja 10 näkyy, kuinka C-osaan tempo muuttuu nopeammaksi swing-tyyliseksi ja Tenorille on kirjoitettu pidempää sutien ääntä imitoiva toistuva rytmi. Kepeällä swing-tyylillä halusin tuoda kontrastia painokkaalle alulle. Sopraanolla on scat-laulusta tuttuja ja usein käytettyjä pehmeitä konsonantteja "di-dl duu-wap" ja basso pomputtelee letkeästi puolinuotein bong-tavulla.

Tää tunne

5

C Swing-filis, Iloittelu, sorminapsut 2:lle ja 4:lle, ♩ = 250

26

huu huu Bli Bli

Se on vain tun - ne Huu Vain tun - ne Huu

huu huu Bli Bli

P Ts P P Ts P P Tsss Tsss P Tsss Tsss P Tsss Tsss

Bong bong...

30

di - dl duu - wap Wei

1. An - na tun - teen ky - lään tul - la,
2. An - na tun - teen het - keks jää - dä,

Bli Bli

P Tsss Tsss P Tsss Tsss P Tsss Tsss

Kuva 9. Tää tunne -laulun swing-tyylisen osan kuusi tahtia.

33

1.koh - ta sul on hy - vä ol - la.
2.sit - ten fi - lis pois jo hää - dä.

P Tsss_ Tsss_ P Tsss_ Tsss_

Kuva 10. Tää tunne -laulun swing-tyylisen osan seitsemäs ja kahdeksas tahti.

Keveämpi teema tulee ilmi myös sanoituksessa, jossa Alton kaverit vuorotellen heittävät rentoja neuvoja, miten tunteen kanssa kannattaisi toimia. Tällaisia neuvoja ovat mm. ”Anna tunteen kylään tulla, tarjoo teetä ja anna pulla” sekä ”Anna tunteen hetkeks jäädä, sitten fiilis pois jo hädä”. Altto saa näin kavereiltaan tunteen tarkasteluun uusia näkökulmia. Lopun swing-osaa kerrataan viimeisellä kerralla ilman melodiaa, jolloin opetetaan yleisölle sorminapsut. Sen jälkeen vielä kerrataan swing-osa melodian kanssa yhdessä sorminapsuja tehden.

5.4 Laulu 4: Pöttis-Möttiksen rauhoitus

Pöttis-Möttiksen rauhoituslaulu on esityksen herkin kappale. Siinä lauletaan lämmöllä rauhallinen biisi, jonka aikana Alton kaverit ja valitut yleisön vapaaehtoiset voivat kokeilla rauhoittaa Altoa silittämällä häntä taikasudeilla. Keskei-

senä tunnekasvatuksen ajatuksena tässä laulussa on rauhoittavan laulun kuunteleminen ja tiettyyn rauhoittavaan aistituntemukseen keskittyminen kuuntelun aikana.

D Säestävät 1.kerta Aa, 2. kerta Uu

26

1. Hai - jan - dii dai - jan - daa Aa.

2. Lui - jun - dii dui - jun - duu Uuu.

Aaa

Aaa

Aaa

Aaa

Aaa

Kuva 11. Pöttis-Möttiksen rauhoitus -laulun osa, jossa erityisesti kiinnitin huomiota vokaaleihin.

Prosodian ajatus oli laulun tekemisen aikana koko ajan mukana. Laulussa on ainoastaan nonsense -sanoja, jotka pyrkivät luomaan rauhallista tunnelmaa. Kuvassa 11 näkyy laulun kohta, jossa käytin pehmeiltä tuntuvia konsonanteja, kuten d ja j. Säestävien stemmojen pidemmät a- ja u-vokaalit koitin sovittaa melodian kanssa sopiviksi.

5.5 Laulu 5: Ei käy!

Käytin intuitiota tiedostettuna työkaluna Ei käy! -laulun tekemisessä tarkoittaen, että valitsin elementtejä nopeasti ja analysoimatta. Tähän kappaleeseen käytin

pitkästi ensimmäisiä ideoitani. Muissa lauluissa saatoin äänittää ja ideoida kolmekin eri rakennetta ja päämelodiaa ennen miellyttävän ja sopivan löytymistä.

Kirjoitin lauluun kenkerekkee -melodian, koska halusin tuoda lauluun rytmiä tiettyillä konsonanteilla. Tämä melodia näkyy kuvassa 12. Jälkikäteen kuunneltuna kyseinen fraasi kuulostaa loitsulta, mikä oikeastaan sopii laulun tyyliin. Yleisölle opetetaan ennen laulun alkamista kehorytmit, jotka näkyvät myös kuvassa 12 ja kannustetaan laulamaan mukana aina kun kuuluu "Ei käy!"

3

Silitys
Jalka tom, hihaan Jalka tom, Läps reisi

Kehorytmit jatkuu koko kappaleen

Ken - ke - rek - kee, ree - ren, kee - ren, Ken - ke - rek - kee, Ei käy!

Jalka tomp, Läps reisi, Jalka tomp, Läps reisi

Ei käy!

Ei käy!

Kuva 12. Ei käy! -laulun alun melodian "Kenkerekkee" -fraasi ja alkavat kehorytmit.

Ei käy! -lauluun (kuvat 12, 13 ja 14) valikoitui melodian sanelemana asteikoksi es-miksolyydininen moodi. Sanoitukseen käytin jonkin verran aikaa, jotta saisin siihen rimmaavia kohtia. Jotkin säkeistä ovat keskenään alkusoinnuiltaan samankaltaisia ja joitakin säkeensisäisiä riimejä löytyy myös. Säkeistöjen sanoituksessa Mezzo-Sopraano esittelee tilanteita, joissa on hyvä osata sanoa "Ei käy!"

4

Ei käy!

B Ylin stemma vain 2.kerralla

Kee kee... Duu duu duu...

Vie - kö sul - ta jo - ku aar - teen, sa - no sii - hen: Ei käy!

Kee kee...

Kee kee... Ei käy!

Kee - - ke, kee, kee Kee - - ke, Ei käy!

Lie - kö vie - lä il - man lu - paa, sa - no sii - hen: Ei käy!

Kee - - ke, kee, kee Kee - - ke, Ei käy!

Kuva 13. Ei käy! -laulun säkeistön alku.

15

Vie - ty on, ja pa - lau - tus - ta o - do - tel - laan, Ei käy!

Kee - - ke, kee, kee Kee - - ke, Ei käy!

17

1.

Lai - na - ta voi, vaan ei o - mak - sen - sa ot - taa, Ei käy!

Kee - - ke, kee, kee Kee - - ke, Ei käy!

Kuva 14. Ei käy! -laulun säkeistön loppu.

Suurimpana omana tavoitteenani oli pitää kappaleessa poljento yllä ja lauluun muodostuikin omanlainen määrätietoinen ja eteenpäin työntävä rytmi. Toistuva

melodia tekee kappaleeseen pohjakudoksen vaihdellen ”kenkerekkee”-fraasilla ja säkeistön sanoilla. Pohdin laulua äänittäessäni, onko liika toistuvuus haitaksi, mutta päätinkin että se on juuri tämän kappaleen koukku. Toisto toimii tässä mielestäni yllättävän hyvin ja korostaa haluamaani sanomaa päättäväisyydestä ja määrätietoisuudesta.

5.6 Laulu 6: Olisitko kaveri mulle?

Olisitko kaveri mulle? -laulu on hyväntuulinen ja rytmikäs kappale. Alton ja Sopraanon uudestaan alkanut ystävyys on tässä laulussa keskiössä. Rytmikkaa on näkyvillä kuvissa 15 ja 16. Inspiraatiota otin brasilialaisen samban rumpujen rytmikasta Tenorin stemmalle sekä käytin pätkeä kuubalaisesta son -klavesta Basson stemmassa. Tenorin stemmassa toistuvat tavut ”kong che kong” ja basson stemmassa toistuvat taas tavut ”kong tsong ko”. Modulaation kautta laulussa kuljetaan loppuosan yhteiseen irrotteluun, jossa sanoitus vaihtuu irrotteluun ja iloa korostavaksi taikakieleksi.

Olisitko kaveri mulle?

Reetta Launiemi

$\text{♩} = 170$ A G

Soprano
Du du du duu du du du duu O - li - sit - ko

Mezzo-soprano

Alto
duu du du du duu

Tenor
Kong che kong ko cheng Kong che kong ko cheng

Bass
Kong tsong ko Kong tsong ko

3 C D G

ka - ve - ri mul - le? Du du du duu du du duu

C D G

du du duu du du duu

Kong che kong ko cheng Kong che kong ko cheng Kong che kong ko cheng

Kong tsong ko Kong tsong ko Kong tsong ko

Kuva 15. Olisitko kaveri mulle? -laulun alkuosa.

Rytmiikassa on kontrastia eri osien välillä Olisitko kaveri mulle? -laulussa. Laulun alussa Sopraanon melodia on jonkin verran synkopoiva (kuva 15) ja sisältää nopeampia nuottien aika-arvoja kuin säkeistön melodia, joka vuorottelee Sopraanolla ja Altolla (kuva 16). Säkeistön melodia koostuu pitkälti pelkistä puoli-
nuotti -trioleista, jotka luovat säkeistöön rauhaa rytmisten stemmojen keskelle.

Alton sanat 2.kerralla

21

G C/G C#dim7 D

vein il - man lu - paa, mä oon on - ne - ton.

G C/G C#dim7 D

Kong tsong ko Kong tsong ko Kong tsong ko Kong tsong

laa - ti - kon tai - ko - ja lai - na - ta saat.

Kong tsong ko tso ko Kong tsong ko tsong Kong tsong ko tso ko Kong tsong

Kong tsong ko Kong tsong ko Kong tsong ko Kong tsong ko

Kuva 16. Olisitko kaveri mulle? -laulun säkeistön osuus, jossa näkyy säästävien stemmojen rytmikuviot, sekä melodian tekstiä korostava pienseptimisointu (C#m7b5).

Mietin erityisesti melodiakulkujen vakautta tässä laulussa. Melodia toistuu samanlaisena ja hieman muunneltuna läpi laulun. Kertosäe koostuu kaksi kertaa toistuvasta samasta fraasista, joka on toisella kerralla eri sanoilla. Koen, että itsessään toistuvuus luo vakautta. Kappaleen ensimmäisen ja toisen säkeistön melodiassa säkeiden alut ovat täysin samanlaiset, mutta sitä seuraavissa säkeissä loppuosa muuttuu joka kerralla. Säkeiden alkujen toisto voi auttaa kuulijaa laulun oppimisessa. Kun Sopraano laulaa "menin ja otin mä sun laati-

kon”, tämän fraasin alun melodia ”menin ja otin” on täysin sama kuin seuraavassa fraasissa ”vein ilman lupaa”. Kolmannessa fraasissa sama toistuu sanoilla ”anteeksi annatko”.

Säkeiden vakautta mietin myös sointukulun kautta. Kappaleessa toistuu samantyyppinen sointukulku koko ajan, mutta pienin muutoksin. Välillä ensimmäisen asteen sointu jää bassoksi ja ikään kuin jatkuvaksi borduna-ääneksi ja välillä taas basso liikuttaa sointujen pohjasäveliä. Kuvasta 16 näkyy, kuinka Sopraanon sanoissa tulee esille tunteet epävarmuudesta ja katumisesta. Näitä tunteita ja sanoja ”oon onneton” korostin pienseptimisoinnalla C#m7b5. Toisessa säkeistössä samassa kohdassa sama sointu korostaa puolestaan Alton vastausta Sopraanolle alleviivaten sanoja ”lainata saat”.

Kappaleen lopussa kuljetaan modulaation kautta irrotteluosuuteen, jossa sanotukset muuttuvat keksytyksi taikakieleksi. Taikakieliosuuden jälkeen lauletaan kappaleen alusta tuttu ”olisitko kaveri mulle” -osuus kerraten niin monta kertaa, että se varmasti jää jokaiselle mieleen. Koen, että viimeisen laulun tarkoituksena on päättää tarinan kaari ja jättää ilmaan reipas ja innostava fiilis. Ehkäpä yleisö innostuu laulamaan tai pyörähtämään muutaman tanssiaskelen vierustovereiden kanssa vielä esityksen jälkeen.

6 Työn johtopäätökset ja arviointi

Tässä työssä halusin selvittää, miten laulut rakentuvat musiikillisista rajauksistani ja mitä musiikillisia elementtejä ne sisältävät. Jotta pystyin vastaamaan näihin kysymyksiini, tein musiikilliset rajaukset tarkkaan suunnitteluvaiheessa. Toinen aihealue, johon halusin työlläni vastata, koski esityksen osallistavuutta. Tärkeimpänä kysymyksenä oli, miten lauluihin ja käsikirjoitukseen voi rakentaa lapsiryhmää osallistavia tunnekasvatusta tukevia elementtejä. Jotta sain vastattua kysymykseeni, kirjoitin esityksen käsikirjoituksen tunnekasvatuksen näkökulmiin nojaten ja sisällytin kohtausten osaksi ja laulujen osaksi osallistavia hetkiä, jotka sopivat tarinan kulkuun.

Laulut rakentuivat pitkälti musiikillisten rajausteni pohjalta. Sain mielestäni tuottaa ilmi erilaisia tunteita ja niiden käsittelyä lauluissa ja niiden sanoituksissa. Joitakin lisätuotteita ja muutoksia keksin matkan varrella. Räppi oli muun muassa tällainen tuotos, joka syntyi lisätuotteena.

Koen, että musiikilliset rajaukset, joita laulukohtaisesti itselleni asetin, toimivat tässä tarinassa sitä tukien. Joitakin laulukohtaisia suunnitelmia tosin muokkasinkin matkan varrella, jotta laulut sopisivat paremmin tarinan kulkuun. Improvisaatioäänenaavaukseen olin alun perin suunnitellut tekeväni melodian ja toistuvan ostinatton. Siitä tuli kuitenkin enemmän improvisaatioharjoitus yleisön kanssa tiettyjen ennalta määriteltyjen elementtien kuten glissandojen kera. Tällaiseen päätökseen päädyin, sillä muistin aiemmista projekteistani, että yleisön kanssa tehtävissä osallistavissa osissa on tärkeää olla selkeyttä. Niinpä yleisön kanssa toistettavat asiat ovat suhteellisen helppoja, jotta niitä on myös helppo tehdä seuraavan Metsäväen viisikko -laulun mukana. Kun tehtävät asiat ovat selkeitä yleisölle, on heidän myös helpompi keskittyä seuraamaan laulun tarinaa. Metsäväen viisikon esittely tulee mielestäni sopivassa kohdassa tarinan alussa, jolloin lapset jaksavat vielä hyvin keskittyä. Tuossa laulussa on paljon sanoja ja informaatiota.

Metsäväen viisikko -laulua olin suunnitellut kasvattavani hiljalleen säestäviä stemmoja lisäämällä, mutta toisin kävi. Päätinkin ottaa kaikki stemmat heti alussa mukaan, sillä totesin että tämän esittelylaulun täytyy pitää otteessaan heti alusta lähtien. Suunniteltu vuorottelu rauhallisemman ja menevän fiiliksen välillä ei toteutunut, mikä on oikeastaan hyvä. Menevä rytmi jatkuu läpi kappaleen niin melodiassa kuin stemmoissakin ja mielestäni luo laulusta esityksen teemalaulun. En ollut etukäteen rajannut tähän lauluun tiettyä tyylilajia. Tein tämän kappaleen kaikista viimeisimpänä ja se saikin sen vuoksi hieman vaikutteita Olisitko kaveri mulle? -laulun rytmeistä. Mielestäni tarinaa tukee se, että samankaltaista rytmikkaa on ripoteltu esityksen eri kohtiin. Rytmeissä kuuluu brasilialaiselle samballe ominaista synkopointia ja kuubalaista son -klavea.

Olin suunnitellut tuovani hahmojen persoonia esille laulun lyriikassa ja siinä mielestäni onnistuin. Valitsin jokaiselle hahmolle jonkin tekemisen, mikä on heidän lempipuuhaansa. Sopraano tykkää liikkua ja tanssia, Altto tykkää laulaa ja osaa näyttää tunteensa. Mezzo-Sopraano tykkää rytmillä ja rummuttaa. Tenori puolestaan keräilee ötököitä ja jekkuilee. Basso nauttii elämästä rennosti ja tykkää pomputella palloja.

Alton tunnemaailmasta ja tunteen käsittelystä kertovassa Tää tunne -laulussa tyyllilaji vaihtuu kesken kappaleen, kuten olin suunnitellut. Se tukee mielestäni ajatusta siitä, miten nopeasti tunteet voivat vaihtua ja siinä myös kerrotaan kuinka tunteisiin voi itse vaikuttaa. Halusin käsitellä Alton tunteita kolmella eri tavalla siksi, että harvoin yksi ja sama konsti tepsii aina, eikä sama konsti toimi kaikille. Sen vuoksi tuon esityksessä esille kiukun ja vihan tunteiden käsittelyyn sopivia turvallisia purkamisen keinoja. Tunteen voi purkaa laulun kautta, kiukua voi purkaa fyysisemmin sanomalehtiä repimällä, tai tunteen voimakkuutta voi laskea rauhallista laulua kuuntelemalla tai rauhallisella silityksellä.

Oivalsin Tää tunne -laulua tehdessäni, että musiikin tyyllilaji ja sen ominaispiirteet voivat vaikuttaa laulun sanojen vaikuttavuuteen ja voimakkuuteen. Laulun alussa tenorin ja basson stemmat luovat komppipohjan, johon yhdistyy Alton melodian aksentoiva rytmisyys. Nämä elementit luovat pohjan Alton voimakkaalle vihan tunteille. Laulun C-osassa sanat tuntuvat letkeämmiltä ja iloisemmilta, kun rytmit ja tempo muuttuvat nopeaksi swingiksi. Erityisen iloinen olen Tää tunne -laulun rakenteesta, jossa on kolme erilaista osaa. Mielestäni kaikista esityksen kuudesta laulusta tässä laulussa tavoitin parhaiten tunnekasvatuksen näkökulmia, ja hyvän musiikillisen rakenteen. Vaikka laulu on pitkä, siinä pysyy mielestäni mielenkiinto yllä juuri osien kontrastien avulla.

Pöttis-Möttiksen rauhoituslauluun olin suunnitellut käyttäväni erityisesti prosodian ajatusta eli yhtenäisen tunnelman luomista. Stemmoissa olin ajatellut keskittyä vokaalien sopivuuteen ja yleisesti stemmojen toimivuuteen suhteessa toisiinsa. Tässä mielestäni onnistuin, kun valitsin stemmojen tavut melodiaan sopiviksi. Tässä laulussa lyriikka on pelkkää nonsense-kieltä ja ainoana tällaisena kappaleena se tukee tarinan kulkua ja sopii laulun tunnelmaan. Jos nonsense-

kieltä käyttäisi enemmän muissakin kappaleissa, se ei veisi tarinaa laulujen muodossa tarpeeksi eteenpäin. Toki viimeisessä kappaleessa Olisitko kaveri mulle? on myös taikakieltä, mutta se on käytössä vain laulun viimeisessä osassa, ja tukee osaltaan tarinassa kulkevan Taikalaatikon tärkeyttä.

Ei käy! -laulussa toteutui suunnittelemani kansanmusiikista inspiraationsa saanut poljento sekä miksolyydisen moodin käyttö. Moodin käytön otin niin kirjaimellisesti, että se on käytössä läpi kappaleen. Ajatuksena oli ennen laulun kirjoittamista tehdä se vahvasti fiilispohjalta ilman suurempaa ideoiden analysointia. Tämä oli hieman haastavaa. Huomasin pohtivani aika paljon laulun tunnelmaa, lyriikan istuvuutta ja riimejä. Fiilispohjalta tekeminen toteutui eniten silloin, kun äänitin laulun stemmat, jolloin improvisoin vielä uusia stemmoja mukaan spontaanisti.

Olisitko kaveri mulle? -lauluun otin suunnitellusti inspiraatiota brasilialaisesta rytmikasta. Käytin brasilialaisen samban rumpujen rytmisiä kuvioita inspiraationa tälle kappaleelle. Päädyin kuitenkin käyttämään myös kuubalaista rytmikkaa, mikä mielestäni sopii lauluun. Monenlaiset rytmiset kuviot punoutuvat hauskaksi rytmimatoksi ja tärkeäksi osaksi kappaletta. Säkeiden vakautta mietin laulun fraaseihin ja lyriikkaan. Erityisesti huomioin melodian säkeiden suhdetta toisiinsa ja päädyin käyttämään melko toistuvia säkeitä sisältäviä fraaseja.

Puolinuotti -triolit aiheuttivat haasteita lyriikan kirjoittamisessa Olisitko kaveri mulle? -laulussa. Vakaiden lyriikan säkeiden muodostaminen ei ollutkaan niin helppoa triolipohjaiseen rytmikkaan. Halusin ehdottomasti pitää triolien rytmisen kuvion melodiassa, joten lyriikasta minun täytyi tehdä monia eri versioita saadakseni istutettua siihen haluamani sanoman ja jonkin verran riimejä. Silti säkeiden vakaus lyriikassa ei aivan onnistunut niin hyvin kuin olisin toivonut ja koen että kyseisen laulun lyriikkaa voisi vielä hioa.

Esityksen kaikki laulut ovat lopulta suurimmaksi osaksi duuripohjaisia. Kahdessa laulussa on myös moodeja käytössä, duuripohjaisia nekin. Tähän tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja käsittelevään esitykseen sopii mielestäni iloinen ja reipas yleistunnelma. Tein laulut tukemaan tarinaa, ja huomasin, ettei tarinaan

sovi kovinkaan mollipainotteinen materiaali tai mollipohjaiset moodit. Jos esityksessä käsiteltäisiin enemmän kaipuuta, huolta, murhetta ja surua, voisi molli-voittoisuus olla perusteltua. Huomasin, että Pöttis-Möttiksen rauhoituslaulussa on paljon duuripohjaista harmoniaa, mutta jotenkin siinä on silti sopivan kaihoisa tunnelma.

Yleisesti voin sanoa, että tiettyjen elementtien päättäminen ennen sävellystyötä kannattaa. Kappaleiden työstäminen on helpompaa ja nopeampaa, kun on käytössä tiettyjä tyylilajeja inspiraationa, etukäteen valittuja harmonian elementtejä ja lyriikan kirjoittamisen työtapoja. Huomasin kuitenkin, että jotkin suunnittelumistani rajauksista eivät toteutuneet, mikä ei itseäni haittaa, koska päätökset johtivat aina tarinan mielekkäämpään ja johdonmukaisempaan etenemiseen. Näin oli esimerkiksi Metsävään viisikko -laulussa, johon olin suunnitellut kasvatavani säestävillä stemmoilla laulua vähitellen, koska oli kyseessä vasta tarinan toinen kappale. Päätin kuitenkin, että esityksen toisen kappaleen on oltava pontevampi, joten kaikki stemmat tulevatkin heti alussa mukaan.

Sävellystyön prosessi oli mielenkiintoinen. Tiesin sanoitusten ja stemmojen kirjoittamisen vievän aikaa. Osasin mielestäni mennä vauhdilla eteenpäin sellaisissa säveltämisen päätöksenteon vaiheissa, joissa pystyin, jotta minulle jäisi aikaa lyriikalle ja stemmojen rytmisille kuvioille. Nopeita vaiheita prosessissa olivat rakennesuunnitelmien tekeminen sekä melodiakulkujen keksiminen. Huomasin laulujen sävellystyön loppuvaiheessa, että kuuden kappaleen nuottien loppullinen hiominen vaati hieman enemmän vauhtia. Siinä vaiheessa opin erityisen nopeaa päätöksentekoa.

Sain mielestäni vastattua myös tutkimuskysymykseeni, joka liittyi osallistavien elementtien rakentamiseen. Lauluihin ja käsikirjoitukseen voi eri keinoin rakentaa lapsiryhmää osallistavia tunnekasvatusta tukevia elementtejä. Valitsin yleisön osallistamiseen laulua, kehorytmejä, tanssia, taikasuteja ja kysymys-vas-taus-tuokion tarinan kohtauksen sisälle. Halusin myös ottaa rauhoittavaan lauluun mukaan yleisöä lavalle kolmen vapaaehtoisen voimin. Halusin tällä korostaa sitä, että esityksessä opitaan tunnetaitoja yhdessä ja näitä taitoja voi harjoitella ihan jokainen.

7 Pohdinta

Kaikista antoisinta koko projektissa oli kokonaisuuden miettiminen. Tein lauluja ja tarinaa rinnakkain, mikä toi oivalluksen kokemuksia, sillä molemmista työn osista sai jatkuvasti uusia ideoita käyttöön. Myös harmonioiden luominen, rytmisten elementtien käsittely, ja rakenteiden miettiminen oli mieluista ja toi oppimisen kokemuksia. Hauskinta työssä oli ehdottomasti hahmojen luominen ja sitä kautta laulujen sanoitusten ja esityksen dialogin välisen yhteisen kaaren löytäminen. Oma sävellyksen kaavani muotoutui mielestäni mielenkiintoiseksi ja on jatkossakin mielekästä vertailla erilaisia työtapoja keskenään.

Työllä on itselleni paljon käytännön merkitystä, sillä koen oppineeni nopeaa päätöksentekoa sävellystyössä ja sain työstä uutta inspiraatiota lauluntekemiseen ja tarinan kirjoittamiseen esityksen muotoon. Jossakin seuraavassa projektissa voisin laittaa säveltämiselle vieläkin enemmän rajoittavia tekijöitä. Pystyn yhä paremmin perustelemaan omia musiikillisia valintojani pedagogisilla lähtökohdilla. Itselleni pedagogiset perustelut sävelletyn musiikin pohjana ovat todella tärkeitä ja hyödyllisiä.

Esityksen kokonaisuus voisi sopia 4–5-vuotiaiden lasten lisäksi myös 6–7-vuotiaille. Sosiaaliset taidot ja tunnetaidot ovat tärkeitä myös kouluun siirryttäessä. Koen, että esitykseen olisi hyvä yhdistää jollain tavalla yleisön aktivointi jo ennen esitystä ja esityksen jälkeen. Esitys voidaan järjestää esimerkiksi päiväkodin tai koulun ala-asteen tiloissa, jolloin osallistuvien ryhmien opettajille voisi etukäteen jakaa materiaalia esityksessä käytävistä teemoista. Kun esityksen teemat olisivat lapsille entuudestaan hieman tuttuja, olisi niihin helpompi tarttua esitykseen osallistuessa. Osallistuville päiväkodeille voisi myös järjestää draamatyöpajoja aiheeseen liittyen. Näihin pajoihin voisi sisältyä draaman kirjoitusta. Lasten kanssa voisi yhdessä kirjoittaa näytelmälle jatkoa esimerkiksi sadutuksen työtapaa hyödyntäen.

Tulevaisuuden etenemisvaiheet kohti vuonna 2023 tapahtuvaa lauluyhtyeen esitystä voisivat sisältää seuraavia askelia: esityksen ajankohdan päättäminen, esityspaikkojen etsiminen ja lauluyhtyeen rekrytointi. Näiden jälkeen tarvitsee

tarvittaessa muokata laulujen nuotteja kokoonpanolle sopivaksi ja tehdä käsikirjoitukseen mahdollisia muutoksia. On myös tärkeää miettiä missä esitystä varten voidaan harjoitella, miten ääntä vahvistetaan esityksessä ja minkälaisia mikkejä ja äänentoistoa tarvitaan. Myös esityksen visuaalinen ilme ja esiintyjien puvustus täytyy suunnitella.

Lauluyhtyeelle tekemäni laulut voisivat toimia myös muussa käytössä. Lauluja voisi mielestäni käyttää tulevaisuudessa myös muskariopetuksessa. Niistä voisi tehdä yksinkertaisemmat versiot. On hauska huomata, miten melkein kaikkien laulujen melodiat sopisivat lastenkin laulettaviksi, vaikka tein laulut ensisijaisesti esitystä varten aikuisten laulettaviksi. Osa lauluista voisi toimia niin, että niistä irrottaisi melodian omaksi laulukseen. Monissa lauluissa on myös selkeästi havaittavia sointukulkuja, joita voisi soittaa säestyssoittimella. Pidemmistä lauluista, joissa on useampia osia, voisi ottaa esimerkiksi pätkiä opetuskäyttöön.

Itse koen lapsiyleisölle säveltämisen hyvin mielekkäänä. Pedagogina koen säveltämisen olevan hyvin luonnollinen osa omaa tekemistäni. Säveltämällä lapsille tarkoitetun esityksen voi mielestäni laajentaa sitä omaa pedagogista kasvatustapaansa, mitä muskareissa jo toteuttaa. Varta vasten tietyille ikäryhmälle säveltämällä pääsee tarkastelemaan lähempää sen ikäryhmän tarpeita oppijoina ja musiikin ihmettelijöinä. Haluan jatkossakin säveltää esityksiä lapsiyleisöä varten sekä pedagogisia kappaleita opetusta varten.

Kokonaisuudessaan tämä projekti onnistui niin hyvin kuin olin toivonut ja olen tyytyväinen valmiiseen käsikirjoitukseen ja lauluihin. Mielestäni lopputuloksessa näkyy oma intoni tarinankerrontaan ja musiikin monien tyylien käyttöön. Koen, että myös oma innostukseni tunnekasvatuksen näkökulmia kohtaan näkyy lopputuloksessa. Pedagogina haluan tulevaisuudessa yhä enemmän haastaa itseäni tunnekasvattajana. Haluan opetella käyttämään omassa opetuksessani monipuolisesti erilaisia työkaluja tunteiden näyttämisen ja käsittelyn tukena. Kaikkia uusia taitoja, joita opin tässä projektissa, tulen hyödyntämään opetuksessani ja seuraavissa sävellys- ja sovitusprojekteissani.

Lähteet

Ades, Hawley. 1966. *Choral Arranging*. 2.painos. U.S.A: Shawnee Press.

CASEL, Collaborative for academic, social and emotional learning. 2003. *Safe and sound: An educational leader's guide to evidence-based social and emotional learning (SEL) programs*. Chicago: Author. <https://casel.org/safe-and-sound-guide-to-sel-programs/?view=true>.

Halme, Maija. 2016. "Voice Extravaganza. Rytmimusiikin sovittaminen a cappella -lauluyhtyeille." Opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109851/Halme_Maija.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Hyvönen, Jiri ja Markus Rantala. 2020. "Kissan ja pöllön musiikkiseikkailu. Ole rohkea ja reilu – työpaja 4–6-vuotiaille." Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346476/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6%20-%20Hyv%c3%b6nen%20%26%20Rantala.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Hyökki, Saima. 2013. "Ongelmana yksinkertaisuus. Sovittaminen musiikkiopiston perustason lauluyhtyeille." YAMK Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60314/Hyokki_Saima.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Katajamäki, Fanni ja Kaisa Nieppola. 2020. "Kaikkihan lähtee sen tunnekasvatajan omista tunnetaidoista." – Tunnekasvatuksen asiantuntijoiden käyttöteorioita." Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69336/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202006013593.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Krokfors, Maisa. 2017. "Laulaminen – Helppoa kuin hengittäminen." Teoksessa *Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja*, toimittajat Anne Lindeberg-Piiroinen ja Inkeri Ruokonen, 143-178. Helsinki: Classicus Oy.

Lehtovaara, Timo. 2014. *Sovitusopas harrastajaryhmien vetäjille omien sovitusten laatimisen avuksi*. Helsinki: Sulasol.

Leskelä, Riikka-Leena. 2015. "Soundissa sen salaisuus – Lauluyhtye Rajattoman musiikin ominaispiirteet." Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160276/2015%2012%2015%20Gradu%20Leskel%c3%a4%20final%20%2b%20tiivistelm%c3%a4.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Nummenmaa, Lauri. 2010. *Tunteiden psykologia*. Falun: Tammi.

Nurmi, Jari-Erik, Timo Ahonen, Heikki Lyytinen, Paula Lyytinen, Lea Pulkkinen ja Isto Ruoppila. 2014. *Ihmisen psykologinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pattison, Pat. 2009. *Writing Better Lyrics*. 2.painos. Cincinnati, Ohio: Writer's Digest Books.

Pusa, Tiina. 2009. "Taide kestää elämän - taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa." Teoksessa *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa - Iloa, ihmettelyä ja tekemistä*, toimittajat Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen ja Anna-Leena Välimäki, 71-79. Helsinki: Yliopistopaino Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Saranpää, Reeta. 2019. "Svengiä etsimässä – monipuolinen konserttielämys kaiken ikäisille. Koko perheelle suunnatun musikaalin suunnittelu, toteutus ja analyysi." Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/168791/reeta_saranpaa.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Salo, Heikki. 2006. *Kahlekuningaslaji – laululyriikan käsikirja*. Helsinki: Like.

Siintoharju, Marja ja Merita Vänskä. 2021. "3–5-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukeminen luovien toimintojen keinoin." Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/356464/siintoharju_marja_vanska_merita.pdf?sequence=2&isAllowed=y.